

Білега О. В., к.е.н., доцент,
Селезньова О. О., к.е.н., доцент,
*Одеська державна академія будівництва та архітектури
м. Одеса, Україна*

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна економічна спільнота, що характеризується динамічною економікою, посиленням процесів глобалізації та високим ступенем невизначеності ведення бізнесу відносить знання до ключових стратегічних ресурсів організації, а технології ефективного управління знаннями є предметом наукових досліджень. Цілеспрямоване використання та удосконалення організаційних знань в компаніях вивільняє величезні потенціали економії ресурсів виробництва, які не можуть бути отримані за допомогою традиційних механізмів управління. Тому для досягнення стійких конкурентних переваг компаніям необхідно розвивати свої здібності щодо переходу на нові методи управління, основою яких є знання.

Управління знаннями поступово стає важливим фактором формування управлінського потенціалу сучасного підприємства. Підходи до управління знаннями повинні інтегрувати та врівноважувати людські та технологічні компоненти знань. Парадигма управління знаннями не є новою, а лише переосмислює відомі технології управління до сучасних реалій роботи підприємства [1, с. 38].

Ефективний менеджмент знань має бути одним із пріоритетних напрямів розвитку управлінського та технологічного процесу на вітчизняних підприємствах, оскільки інтеграція нашої країни в європейський та світовий простір значно посилює конкурентну боротьбу та вимагає пошуку нових більш досконалих методів управління. Досвід високорозвинутих країн показує, що зарубіжні підприємства приділяють значну увагу процесам генерації знань, їх оновлення та раціонального управління знаннями в процесі виробничої діяльності [2, с. 347].

Так, велике обстеження компаніями Conference Board і Pricewater House-Coopers, проведене у країнах, що належать до числа інноваційних лідерів і яке охопило 158 корпорацій, дозволило визначити, що 80% компаній ввели систему «управління знаннями», 25% компаній мають посаду головного менеджера з управління знаннями, 53% компаній мають спеціальний апарат і структуру, 46% компаній мають спеціальний бюджет, 6% застосовують загальнокорпоративні програми, 60% збираються це робити протягом найближчих 5 років. За даними Meta Group, більше 75% з 2000 найбільших компаній світу вже застосовують методи і технології управління знаннями [3, с. 11].

Конкурентоспроможність підприємств стала залежати від випереджаючого використання інноваційних технологій і матеріалів. Разом з тим інноваційні технології без фахівців здатних ними управляти, не можуть забезпечити конкурентоспроможність жодної організації. Інтелектуальний капітал та його головний носій – людина будуть конкурентною перевагою компанії тільки в тому випадку, якщо компанія надає першочергового значення своїм людським ресурсам, створює цілісну сукупність робочих місць, пов'язаних технологічно і організаційно відповідно до стратегічних цілей, створює умови для підвищення професійного рівня і майстерності. Інтелектуальний капітал стає визначальним елементом економічного потенціалу країни, галузі або окремого підприємства [4, с. 18-22].

В Україні вищезазначені процеси проходять занадто повільними темпами і, як наслідок, у процесі входження нашої країни в зону вільної торгівлі вітчизняні підприємства не витримують конкуренції з подібними до них зарубіжними товаровиробниками в тому числі через застарілість знань, яка відображається в неконкурентоспроможному продукті на ринку.

Слід зазначити, що на підприємствах спочатку існував «інформаційно-технологічний» підхід, що домінував до початку 2000 рр., коли з'ясувалося, що між управлінням інформацією та управлінням знаннями існує суттєва різниця. Починаючи з 2000 р. активного вивчення набули концептуальні засади управління знаннями [5], прикладні аспекти впровадження системи управління знаннями на підприємстві [6, с. 60-63], та розробки програм розвитку персоналу [7], а також досліджується стратегічний аспект управління знаннями [8].

Управління знаннями на підприємстві передбачає забезпечення працівників інформацією, яка створює ланцюг знань. Найпершим, хто запропонував термін «ланцюг знань» є М. Портер, професор Гарвардської школи бізнесу. Ланцюг знань формує чотири ланки, які визначають довготривалість функціонування підприємства. Ланками ланцюга знань є: внутрішня обізнаність, внутрішня реакція, зовнішня реакція і зовнішня обізнаність. Ці чотири ланки виступають факторами, які обумовлюють спроможність підприємства до інновацій і успішних перетворень [9].

Деякі науковці вважають, що управління знаннями – це стратегія, яка трансформує усі види інтелектуальних активів у більш високу продуктивність і ефективність. Інші ж фахівці стверджують, що управління знаннями є невід'ємною частиною менеджменту будь-якої організації. Із наведених визначень випливає, що управління знаннями охоплює широке коло напрямків діяльності, пов'язаних водночас як і з мудрістю чи розумом окремих осіб, так і з різноманітною інформацією, яку ми використовуємо у нашій діяльності.

Роберт Бакмен наголошує: «Наступила епоха компаній, орієнтованих на знання (knowledge – driven). І в цій ситуації попереду виявляється той, хто зумів сконцентрувати в рамках своєї організації неформальний інтелектуальний досвід і зрозумів, як передавати його від одного співробітника іншому». Наполеон Хилл зазначив, що «гарні мізки є більш перспективним товаром, ніж який-небудь інший» і можуть принести набагато більше, як це буває у випадку з дійсними інвестиціями, ніж дохід від банківського депозиту [10].

За даними Gartner Group, вже сьогодні система управління знаннями здатна збільшити продуктивність організації, як мінімум, на 20%. Але менеджмент вітчизняних підприємств має занадто загальне уявлення про саму концепцію управління знаннями.

Головним для підприємства є не наявність у персоналу знань, як таких, а людська здатність ефективно управляти цими знаннями. Управління знаннями дає можливість підприємству трансформувати свій інтелектуальний капітал в матеріальні цінності і дохід, перетворюючи організаційні, інноваційно-технологічні та культурні складові діяльності підприємства в стійкі конкурентні переваги.

Література:

1. Босак А.О. Теоретичні аспекти формування систем управління знаннями машинобудівних підприємств / А.О. Босак // Вісник НТУ «ХПІ». Технічний прогрес та ефективність виробництва. – 2010. – № 8. – С. 37-42.
2. Вовк Ю.Я. Процес управління знаннями підприємства та його особливості / Ю.Я. Вовк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.17. – С. 343-352.
3. Вартанова О.В. Формування компетенції підприємства у стратегічному управлінні знаннями: автореф. дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 / О.В. Вартанова. – Луганськ: Східноукраїнський Нац. у-т ім. Володимира Дала, 2012. – 36 с.
4. Власов М.В. Стратегія производства новых знаний // Обществ. науки и современность. – 2007. – № 3. – С. 18-22.

5. Гапоненко, А.Л. Управление знаниями. Как превратить знания в капитал: Учеб. пособие / А.Л. Гапоненко, Т. М. Орлова. – М.: Эксмо, 2008. – 400 с.
6. Зотова А.С. Особенности формирования системы управления знаниями в организации / А.С. Зотова, Н.А. Тимошук // Основы экономики, управления и права. – 2013. – № 2(8). – С. 60-63.
7. Мартиненко М.В. Управління організаційними знаннями підприємства: теоретичний аспект: монографія / М.В. Мартиненко. – Харків: ІНЖЕК, 2013. – 218 с.
8. Наливайко А.П. Стратегічне управління знаннями підприємства: монографія / А.П. Наливайко, О.М. Гребешкова, Л.П. Батенко та ін. – К.: КНЕУ, 2014. – 445 с.
9. Трофимова Л.А. Управление знаниями. Учебное пособие / Л.А. Трофимова, В.В. Трофимов. – СПб.: Изд_во СПбГУЭФ, 2012. – 77 с.
10. Frost A. Failure factors of synthesis of knowledge management / A. Frost / A Synthesis of Knowledge Management Failure Factors. [Electronic resource]. – Accessmode: [http://www.knowledge_management_tools.net/A Synthesis of Knowledge Management Failure Factors. Pdf](http://www.knowledge_management_tools.net/A_Synthesis_of_Knowledge_Management_Failure_Factors.Pdf)

Zhuk P. M., PhD,

*International University of Business and Law
Kherson, Ukraine*

ANALYSIS AND ASSESSMENT OF THE POTENTIAL OF KNOWLEDGE-DRIVEN ECONOMY OF UKRAINE

Formation and development of the new technological order, as well as the accelerated transition of the international community to an information-based economy (knowledge-driven economy) cause the transformation of the relationship and interaction between all parties of social and economic system at different levels.

The main features of the knowledge-driven economy may include the following [1, p. 76]:

- High share of tertiary industry in the structure of the economy (for example, the tertiary sector of the US engages over 75% of all employees);
- an increase in the expenditures on education and scientific research (the ratio of spending on education and science in the developed countries GDP amounts to around 6.5%);
- development of information and communication sector;
- development of networking in the form of corporate and personal networks;
- creation of an effective national innovation system which includes infrastructure of the fundamental science, the production of «know-how» centers and transfer of technology, venture capital funds, etc.;
- development of education, where the secondary education becomes universal, and higher education – becomes massive, covering up to 60% of the population of the corresponding age when the concept of lifelong education is implemented;
- deepening of the internationalization of the economies of the different countries of the world.

In order to assess the degree of countries' readiness to the knowledge-driven economy the World Bank suggested Knowledge Economy Index (KEI) calculated as the average of four aggregate indices: economic incentive and institutional regime (EIIR), education and human capital (EHC), the innovation system (InS) and information and communication technologies (ICTs) [2]. The normalized index for each country is calculated as the ratio between the number of countries with the index below the given country to all of the countries surveyed. As a result the index ranges from 0 to 10 and de facto marks the status of a specific country compared with those of other states. The rating of Ukraine based on the index of the knowledge economy is shown in Table 1 [3].